

מסכת חלה פרק א

(דף א.א. פרק א הלכה א משנה) חמשה דברים חייבין בחלה החיטים והשעורין והכוסמין ושיבולת שועל והשיפון הרי אלו חייבין בחלה. ומצטרפין זה עם זה ואסורים בחדש מלפני הפסח ומלקצור מלפני העומר ואם השרישו קודם לעומר העומר מתירן ואם לאו אסורין עד הבא העומר הבא:

[1]

א1 (דף א.א. פרק א הלכה א גמרא) חמשה דברים חייבין בחלה כו' כתי' (במדבר טו) והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה'. יכול יהו כל הדברים חייבין בחלה ת"ל מלחם ולא כל לחם. אם מלחם ולא כל לחם. אין לי אלא חטין ושעורין בלבד. כוסמין שבולת שועל ושיפון מניין? ת"ל (שם) ראשית עריסותיכם. ריבה וריבה הכל? (דר"ע)

רבי יוסי בשם ר"ש תני ר' ישמעאל בן (=כן). רבי יונה רבי זעירא ר"ש בן לקיש בשם רבי ישמעאל א"ר מנא: "אזלית לקיסרין ושמעית ר' (דף א.ב. פרק א הלכה א גמרא) אחווה ור' זעירא. (ואבא הוה אמר ליה בשם רבי ישמעאל) אומר (=אמרינן): נאמר לחם בפסח ונאמר לחם בחלה. מזה לחם שנאמר בפסח דבר שהוא בא לידי מצה וחמץ. אף לחם שנאמר בחלה דבר שהוא בא לידי מצה וחמץ. (דר"י) ובדקו ומצאו שאין לך בא לידי מצה וחמץ אלא חמשת המינים בלבד. ושאר כל הדברים אינן באין לידי מצה וחמץ אלא לידי סירחון." (מעשה)

[2]

תני אמר רבי יוחנן בן נורי קרמית חייבת בחלה. (תוס' א:א). רבי יוחנן בן נורי אמר באה היא לידי מצה וחמץ. ורבנן אמרינן אינה באה לידי מצה וחמץ. ויבדקוה?! על עיקר בדיקתה הן חלוקין. רבי יוחנן בן נורי אמר בדקוה ומצאוה שהיא באה לידי מצה וחמץ. ורבנן אמרינן בדקוה ולא מצאו אותה שהיא באה לידי מצה וחמץ.

[א2]

תמן תנינן (תרומות י:א) "תפוח שריסקו ונתנו לתוך העיסה וחימיצה הרי זו אסורה. תני רבי יוסי אומר מותר. רבי אחא רבי אבהו בשם רבי יוסי בן חנינא מה פליגינן? במחמץ במימיו אבל במחמץ בגופו דברי הכל מותר. ר' יוסי כדעתי' כמה דו אמר תמן אין תבשילו תבשיל ברור. וכן הוא אומר הכא אין חימוצו חימוץ ברור. * (תיקון) " (מ"ג)

[4]

א. וכמה דאת אמר אין לך בא לידי מצה וחמץ אלא חמשת המינים בלבד ודכוות' אין לך מגרר עם כולן אלא חיטים ושעורים בלבד.
ב. רבי הילא בשם ר"ש בן לקיש לא שנינו אלא העושה עיסה מן החיטים ומן האורז ואינו נגרר אלא

[6]

מהו שיהו חייבים על קלי שלו משום חדש?
א"ר זעירא כתיב (ויקרא כג) ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו.
את שחייבים על לחם שלו משום חדש חייבין על קלי שלו משום חדש.
את שאין חייבים על לחם שלו משום חדש אין חייבים על קלי שלו משום חדש:

[7]

א. רבי ירמיה בעי קומי רבי זעירא עירב ארבעת קבין בפני עצמן וחימצן וד' קבין בפני עצמן ועירבן הרי בשעת חיובן לבא לידי מצה וחמץ.
ב. אתיא דרבי יונה כרבי ירמיה. ודרבי יוסי כרבי זעירא.
אתיא דרבי יונה כרבי ירמיה. כמה דרבי ירמיה אמר עד שיהא קרוי לחם. (פסחים ג:ה כב.)
כך ר' יונה אמר עד שיהא קרוי לחם.
דרבי יוסי כר"ז. כמה דר"ז אמר מינו קרוי לחם (שם) כן רבי יוסי אמר מינו קרוי לחם.
אתיא דרבי יוסי כרבי הילא אע"ג דו פליג עלוי. (חלה ג:ה לב:)

רבי שמואל בר נחמן שמע כולהון מן אהן קרייא (דף ב.א פרק א הלכה א גמרא) (ישעיהו כח) ושם חיטה שורה ושעורה נסמן וכוסמת גבולתו. ושם חיטה אלו החיטים שורה זו שבולת שועל ולמה נקרא שמה שורה? שהיא עשויה כשורה. שעורה אלו השעורים. נסמן זה השיפון. וכוסמת זה הכוסמין. גבולתו לחם. עד כאן גבולו של לחם ולמידין מן הקבלה?! א"ר סימון מן מה דכתיב (שם) ויסרו למשפט אלהיו יורנו כמי שהוא דבר תורה. (איתוי דברי חכם) א"ר סימון אילין נשייא דאמרין לא ניעול בנינן לכנישתא. אין חמי לי' מילף מילף הוא לא עבדין טבאות אלא "ויסרו למשפט אלהיו יורנו":

ר' יודא בר פזי בשם ר' יונתן דר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה היא דתני ר' יוחנן ישמעאל בנו של ר"י ב"ב אומר יכול מביא מן הכוסמין ושבולת שועל והשיפון. ודין הוא ומה אם החטים שכשרו לשאר כל המנחות לא כשרו למנחת העומר. כוסמין ושבולת שועל והשיפון שלא כשרו לשאר כל המנחות אינו דין שלא כשרו למנחת העומר. השעור' יוכיחו שלא כשרו לשאר כל המנחות וכשרו למנחת העומר. לא אם אמרת בשעורין שמנחת סוטה באה מהן. תאמר בכוסמין ושבולת שועל ושיפון שאין מנחת סוטה באה מהן. יצאו החיטים מן הכתוב. וכוסמין ושבולת שועל והשיפון מק"ו.

א"ר יוסי מי סבור סבר רבי יהודא בן פזי שמנחת העומר באה מן הכוסמין ושבולת שועל והשיפון אילו מן דאמר תאנים שחורות עלי שמא אינו מותר בלבנות אלא שחורות אמר לבנות לא אמר. והכא שעורה אביב אמר שבולת שועל אביב לא אמר.

(דף ב.ב פרק א הלכה א גמרא ברם כרבנין ג' מינין הן השיפון מין כוסמין שבולת שועל מין שעורין.)

רבנן דקיסרין בעין מזה תנינן ה' מינים לא חמשה דברים שני דברים מין א' ושני דברים מין אחד.

[8]

תמן תנינן איזו מין במינו החיטים אין מצטרפין עם הכל אלא עם הכוסמין. השעורין מצטרפין עם הכל חוץ מן החיטים. ר' יוסי אמר ליה סתם. ר' יונה בשם ר' יוחנן תמן בנשוק וכאן בבלול. תני ר' חייא כן וכולן שבללן תבואה קמחים ובציקות מצטרפות.

עירס ראשי עיסיות. א"ר יוסי וההן נשוק לאו כמעורס הוא. את אמר אינו מצטרף והכא אינו מצטרף.

מהו שילקו על חלתן דבר תורה. ר' יונה בשם שמואל רבי יוסי רבי אבהו בשם רבי שמעון בן לקיש אין לוקין על חלתן דבר תורה.

א"ר יעקב בר אחא ר"ש בן לקיש כדעתיה דאיתפלגון הפיגול והנותר ששחקן רבי יוחנן אמר לא ביטלו זה את זה ור"ש בן לקיש אמר ביטלו זה את זה.

א"ר יוסי ולא דמיין תמן אמר זה אסור וזה אסור. ברם הכא שני דברים רבים על א' ומבטלין אותו. וכבר ביטלו עד שלא נעשו איסור. אילו <אמר> [אחד] עשה חמש עיסיות מחמשה מינין ועירבו ואמר רבי שמעון בן לקיש אין לוקין על חלתן דבר תורה יאות:

[9]

הלל הזקן היה כורך שלשתן כאחת. א"ר יוחנן חלוקין על הלל הזקן והא ר' יוחנן כורך מצה ומרור. כאן בשעת המקדש כאן שלא בשעת המקדש ואפילו תימר כאן וכאן בשעת המקדש שני דברים רבים על אחד ומבטלין אותו. רבי יוסי בשם רבי אלעזר כשם שאין האיסורין מבטלין זה את זה כך אין המצות מבטלות זו (דף גא פרק א הלכה א גמרא) את זו:

רבי יהושע דרומיא בעי עשה עיסה מחמשת המינין וחזר ועשה חמש עיסיות ממין א' ועירבו. חיטים שבו מהו שיבטלו חיטים שבו ושעורין שבו מהו שיבטלו שעורין שבו?

א"ר חייא בר אדא לא כן אמר רבי יוסי שני דברים רבים על אחד ומבטלין אותו? לא צורכה דלא עשה חמש עיסיות מחמשה מינים ועירבן וחזר ועשה חמש עיסיות מחמשה ולא עירבן. חיטין שכן מהו שיבטלו חיטים שכן ושעורי' שכן מהו שיבטלו שעורים שכן?

ואסורין בחדש מלפני הפסח.

אית תניי תני מלפני הפסח ואית תניי תני מלפני העומ'.

מ"ד מלפני הפסח מסייע לר' יוחנן מ"ד מלפני העומר מסייע לחזקיה

דא"ר יונה בשם חזקיה בשעת הקרבן הקרבן מתיר שלא בשע' הקרבן היום מתיר. [ר' יוסי

בשם חזקי' בשעת הקרבן הקרבן מתיר. מודה חזקיה שלא בשעת הקרבן היום מתיר].

ר' יוחנן אמר בין בשעת הקרבן בין שלא בשעת הקרבן היום מתיר

א"ר הילא טעמא דרבי יוחנן (ויקרא טו) עד עצם היום הזה מלמד שהיום מתיר. יכול אפי' בשעת הקרבן ת"ל (שם) עד הביאתכם את הקרבן אלהיכם יכול הבאה ממש ת"ל עד עצם היום הזה. הא כיצד טול מבנתיים זמן הבאה.

מודה ר' יוחנן באיסור שהוא אסור. איסורו מהו?
רבי ירמיה אמר איסורו דבר תורה.
רבי יונה ורבי יוסי תרוויהון אמרין איסורו מדבריהן.

א"ר יוסי מיליהון דרבנן מסייעין לן (דף ג.ב. פרק א הלכה א גמרא)
דתנינן תמן "אין מביאין מנחות ובכורי' ומנחת בהמה קודם לעומר. ואם הביא פסול. ואמר רבי יהושע דרומיא רבי יונה רבי אימי בשם רבי יוחנן לא שנו אלא שלשה עשר וארבעה עשר וחמשה עשר הא ששה עשר עבר והביא כשר." אין תימר איסורו ד"ת היא לא שנייא. היא שלשה עשר היא ארבעה עשר היא חמשה עשר היא ששה עשר עבר והביא פסול.
ועוד מן הדא דא"ר זעירא <על ידי> [עלין] דרב בר <בי> דעתון דבנוי דרבי חייא <בר> רבה הוא סבר כוותהון אין תימר איסורו ד"ת רב בר דעתיה דרבי יוחנן [הוא]: והתנינן משחרב ב"ה התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנפ כולו אסור. אין תימר איסורו ד"ת ניהא אין תימר איסורו מדבריהן יש תקנה אחר התקנה?
א"ר יוסי בי רבי בון מפני (דף ד.א. פרק א הלכה א גמרא) הרחוקין.

רבי ירמיה בשם רבי חייא בין בשעת הקרבן בין שלא בשעת הקרבן היום מתיר. אמר רבי הונא מתניתא דחזקיה פליגא עלוי. עד עצם היום הזה מלמד שהיום מתיר. יכול אפילו בשעת הקרבן ת"ל עד הביאכם את קרבן אליהם. והתנינן משחרב בית המקדש התקין ר"י [ב"ז] שיהא יום הנפ כולו אסור. א"ר יונה איתתבת קומי רבי ירמיה ואמר אין יסבור רבי חזקיה כרבי יודא דרבי יהודא אמר והלא מן התורה אסור.

תמן חשין לצומא רבא תרין יומין. אמר לון רב חסדא למה אתם מכניסין עצמכם למספק הזה המרובה חזקה שאין ב"ד מתעצלין. בר אבוי דשמואל בר רב יצחק חש על גרמיה וצם תרין יומין איפסק <ברובה> [כרוכה] ודמך:

אם השרישו קודם לעומר העומר מתיר.
רבי יונה אמר קודם להבאה רבי יוסי אמר קודם לקצירה. אמר רבי יונה הבאה מתרת להבאה קצירה מתרת לקצירה. א"ר יוסי קצירה מתרת הבאה וקצירה לפום כן רבי יוסי חווי בה קצר לרבים ונטמא חזר היחיד לאסורו.

רבי יונה אמר קודם לקצירה. רבי יוסי אמר (דף ד.ב. פרק א הלכה א גמרא) קודם להבאה.
א"ר יונה מילתיה דכהנא מסייע לוי. דכהנא אמר (ויקרא ג) ואם תקריב מנחת ביכורים לה' זו ביכירה האחרת לא ביכירה. הגע עצמך אפילו עשבים אפי' השרשה העומר בא ומתיר ולא קודם לקצירה אנן קיימין
ועוד מן הדא דתני המנכש בשלשה עשר ונתלש הקלח בידו הרי זה שותלו במקום הטינא אבל לא במקום הגריד. הרי יש כאן שלשה עשר וארבעה עשר וחמשה עשר ומקצת היום ככולו.

אמר רבי יוסי מילתיה דרבי אבינא מסייע לוי דאמר ר' אבינא תיפתר כהדא מתניתא במקום שנהגו שלא לעשות מלאכה בארבעה עשר. אבל במקום שנהגו לעשות מלאכה בארבעה עשר לא בתלוש שמא במחובר. אשכח תני מקום שנהגו לעשות מלאכה בתלוש עושין אפילו במחובר:

ואם לאו אסורים עד שיבא עומר הבא:

רבי לעזר שאל מהו שיביא העומר מהן אפשר לומר חדש וישן אין תורמין ומעשרין מזה ע"ז ואת אמר הכן. התיבון הרי שאר המינין הרי הן תלוין בעומר. ואין העומר בא מהן. לא אם אמרת בשאר המינין שלא כשרו למנחת העומר תאמר בשעורין שכשרו (דף ה"א פרק א הלכה א גמרא) למנחת העומר.

חברייא בשם רבי לעזר ראשית קצירך ולא סוף קצירך רבי זעירה בשם רבי אלעזר ביכורין אין אלו ביכורין. מזה נפק מביניהון. עבר והביא על דעתהון דחברייא פסול על דעתיה דר"ז כשר:

דברי חכמים רבי יוסי בי רבי בון רבי חייא בשם רבין בר חייה והן שהביאו שלישי לפני ר"ה אבל אם הביאו שלישי לאחר ר"ה העומר בא מהן: